

Mottagare

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Upphörande av efterhandskompensation till privata aktörer inom vårdvalsystemet för primärvård

Förslag till beslut

- Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår regionfullmäktige att besluta om borttag av efterhandskompensation till privata aktörer inom vårdvalsystem för primärvård från och med 2024.

Sammanfattning

Inom Region Gotland finns valfrihetssystem inom primärvården. I dagsläget finns förutom fyra vårdcentraler i egenregi två privata aktörer med varsin vårdcentral som uppfyller krav och kvalitetsbokens uppdragsbeskrivningar.

Kraven på aktörerna och ersättningarna till aktörerna är desamma medan förutsättningarna skiljer sig mellan privata aktörer och egenregi. Gäller allt från lagstiftning, styrsystem, organisationer, lokaler till leverantörer. Egenregi kan heller aldrig välja bort patienter och har alltid ett slutuppdrag mot de gotländska patienterna.

Efterhandskompensation som baseras på egenregins vårdcentralers eventuella underskott till de privata aktörerna har i nuvarande form beslutades av regionfullmäktige 2019. Efterhandskompensation utges inte till vårdcentralen Visborg då de har ett listningstak vilket innebär att det är Vårdcentralen Söderport som är och varit aktuell för denna efterhandskompensation som under senaste tre åren uppgått till 1,2-1,5 miljoner kronor per år.

Baserat på ekonomiskt läge i regionen samt att inte någon annan region har efterhandskompensation är bedömningen att efterhandskompensation bör tas bort från 2024 vilket innebär att sista utbetalning till vårdcentralen Söderport kommer ske 2023 och utifrån modell baseras på egenregins utfall 2021.

Ärendebeskrivning

Lagen om valfrihetssystem (LOV) trädde i kraft den 1 januari 2009. Lagen gäller för kommuner och regioner när de inrättar valfrihetssystem för hälsovård- och socialtjänster. Det är frivilligt för kommuner att införa valfrihetssystem men obligatoriskt för regionerna inom primärvården. Konkurrensverket är tillsynsmyndighet för valfrihetssystem och har i uppgift

att uppmärksamma regelöverträdelser som är av större betydelse eller av principiellt intresse.

Vårdvalssystemet innebär att de vårdgivare som uppfyller kraven enligt regionernas uppdragsbeskrivningar (på Gotland Krav- och kvalitetsboken), har rätt att etablera sig med ersättning från regionen. Det är upp till regionerna att utforma uppdragsbeskrivningarna. Med detta så ska ersättningen till vårdgivarna följa patienterna.

Grunden i Krav- och kvalitetsboken för vårdval vårdcentraler är att uppdrag och ersättning ska vara lika för alla vårdcentraler, oavsett driftsform och att alla vårdcentraler ska, oavsett regi, efter genomgången godkännandeprocess behandlas lika.

Fullständig likhet är dock inte möjlig att uppnå. Verksamheter i offentlig regi och i privat regi har olika organisationer, olika lagstiftning, olika styrsystem och i viss mån även olika uppdrag att förhålla sig till. Utöver detta har verksamheten i offentlig regi ett sistaansvar att erbjuda invånarna vård, vilket inte vårdcentraler i privat regi har. Detta tar sig bland annat uttryck i att egenregi i praktiken inte kan välja att avbryta uppdraget utan förutsatts lösa uppgiften även om detta innebär mycket höga kostnader exempelvis för personal från bemanningsföretag. Andra områden där skillnader i villkor föreligger är exempelvis möjligheten att välja ekonomiskt mer fördelaktiga lösningar för t ex laboratorietjänster, lokaler osv. Sedan vårdvalet infördes på Gotland har vårdcentralerna i egenregi uppvisat negativa ekonomiska resultat, till stor del till följd av höga kostnader för personal från bemanningsföretag. Detta trots upprepat höjda ersättningar till vårdcentralerna.

Efter att de privata primärvårdsaktörerna vid upprepade tillfällen begärt att bli kompenserade för egenregins underskott beslutades den 17 december 2013 (HSN § 432) om regler för efterhandskompensation. Utbetalning av efterhandskompensation skedde 2016 och 2017 baserat på årsbokslut 2013 och 2014. Efterhandskompensation utbetalades till vårdcentralen, då Avonova, med full kompensation medan det till vårdcentralen Visborg gjordes en reduktion av kompensationen då denna vårdcentral genom beslutet om listningstak inte arbetar utifrån lika villkor som övriga vårdcentraler. Enligt överenskommelse skulle ingen kompensation utgå till vårdcentralen Visborg vidare efter dessa två år så länge som beslutet om listningstak gällde.

I februari 2018, HSN§497, beslutade hälso- och sjukvårdsnämnden att upphäva nämndens beslut från december 2013. Detta bland annat mot bakgrund av ett beslut i Förvaltningsrätten i Härnösand men även mot bakgrunden att i stort sett ingen annan region hade beslut avseende efterhandskompensation till privata aktörer vid ett underskott i egenregin.

Under hösten 2018 föreslog dock Regionstyrelsen till Regionfullmäktige att ett uppdrag skulle ges till hälso- och sjukvårdsnämnden att "bereda förslag för att återinföra efterhandskompensation för privat drivna vårdcentraler för att ge lika förutsättningar för verksamheten oavsett driftform". Regionfullmäktige beslutade enligt Regionstyrelsens förslag 2018-11-19 Rf§43.

Förvaltningen arbetade fram ett förslag till modell för efterhandskompensation enligt uppdraget och som via hälso- och sjukvårdsnämnden senare beslutades av Region fullmäktige 2019-06-17 med beslutsformuleringarna:

- Efterhandskompensation införs för privata vårdgivare inom vårdval primärvård för lika förutsättningar oavsett vårdgivare.
- Detta beslut ersätter hälso- och sjukvårdsnämndens beslut från 2018-02-07, § 497.
- Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag att verkställa beslutet utifrån den av hälso- och sjukvårdsnämnden beslutade modellen för beräkning av efterhandskompensation.

I samband med att beslutet effektuerades inleddes förhandlingar med Unicare, som då var ägaren för den vårdcentral som i nuläget heter Söderports vårdcentral och ägs av Prima Vård AB.

Förvaltningen och nämnden anser att det negativa resultatet för egenregins vårdcentraler i stort sett helt och hållet kommer från det stora behovet av läkare från bemanningsföretag vilka genererar höga merkostnader. Hade någon av vårdcentralerna ägts av privat aktör skulle möjligheten för att stänga verksamheten funnits. Med tanke på behovet av tillgång till primärvård från den gotländska befolkningen och besökare är en sådan lösning inte möjlig. En av de privata vårdcentralerna, Vårdcentralen Visborg, har dessutom ett beviljat listningstak, vilket gör att det ytterligare ökar listningen på övriga vårdcentraler, som inte har rätt att säga nej till någon medborgare som vill lista sig. Det betyder att egenregins vårdcentraler har ett ansvar att säkerställa att primärvården finns i tillräckligt omfattning för medborgarna, oavsett hur möjligheten att bemanna med fast anställda läkare varit. Därav en stor överkostnad för verksamheten, som inte ska tas med i kompensationen.

Efter förhandling har följande överenskommelse gjorts för beräkning av efterhandskompensationen gällande Söderports vårdcentral (tidigare Unicare).

Antal listade personer på vårdcentral/totalt antal listade personer*egenregins vårdcentralers underskott*0,65.

Sedan beslutet tagits har ersättning utbetalats med:

2021: Avser bokslut 2017; 1 378 Tkr samt bokslut 2018: 1 446 Tkr. Betalades ut retroaktivt efter beslut.

2021: Avser bokslut 2019; 1 172 Tkr.

2022: Avser bokslut 2020: 1 221 Tkr.

Att utbetalningarna avser tidigare års bokslut beror på att modellen ska ge egenregin tre år på sig att återställa det negativa resultatet, innan kompensation utgår till de privata aktörerna.

Förvaltningen bedömer, med tanke på det ekonomiska läge som hälso- och sjukvården och övriga regionen står inför att efterhandskompensationen till privat vårdcentral baserat på egenregins eventuella underskott ska tas bort. Beslutet behöver ske i Regionfullmäktige då uppdraget att införa kompensationen på nytt kom från Regionfullmäktige.

Det finns i nuläget inte kännedom om någon annan region som har en liknande efterhandskompensation och det finns inte heller något lagstöd som kräver detta. Vårdcentralerna har i grunden samma uppdrag och samma ersättning, där de privata aktörerna också kompenseras för momskostnader som egenregins vårdcentraler inte har. De kompenseras även för fria nyttigheter som egenregins vårdcentraler har. Trots att det i grunden är samma uppdrag, har egenregins vårdcentraler uppdrag att bedriva primärvård, i så väl Hemse, som Slite och för den stora andel av befolkningen som önskar vara listad i Visby, och som då väljer egenregins vårdcentraler.

Bedömning

Förvaltningen ser inte att efterhandskompensationen är relevant att tillämpa utifrån redogörelse och att den därför bör tas bort.

Ersättningssystemet är rättvist för såväl egenregin som privat regi medan villkor och förutsättningar inte är desamma och krav ställs på egenregin som inte kan tillämpas på privata vårdcentraler vilket i sig är kostnadsdrivande.

Ekonomiskt läge för regionen är hårt ansträngd och bedöms vara så under kommande år. Efterhandskompensation är inte heller något som förekommer i övriga regioner.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse hälso- och sjukvårdsförvaltningen daterad 2023-03-21

Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen

Marie Loob
Hälsa- och sjukvårdsdirektör

Skickas till

Regionfullmäktige
Vårdcentralen Söderport